

به نام خدا

بر فراز قابلیت‌های مدیران و معلمان

جلد دوم

مدل چند وجهی غنی‌سازی فرهنگ آموزش

تألیف: بهمن حوریزاد

نشر لوح زرین

حوریزاد، بهمن، ۱۳۳۰

بر فراز قابلیت های مدیران و معلمان: مدل چند وجهی غنی سازی فرهنگ آموزش / تألیف بهمن حوریزاد - تهران: لوح زرین، ۱۳۸۵.

ISBN:964-8205-93-0 (ج. ۲)

ج ۲

ISBN:964-8205-92-2 (ج. ۱)

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

۱. تدریس اثربخش. ۲. آموختن فعال. ۳. معلمان - اثربخشی. ۴.

معلمان - روابط با شاگردان. ۵. انگیزش در آموزش و پرورش. ۶.

مدرسه ها - مدیریت و سازماندهی. الف. عنوان.

۳۷۱/۱۰۲

LB ۱۰۲۵/۳/ج ۲

۷۱۸۲-۸۵ م

کتابخانه ملی ایران

□ بر فراز قابلیت های مدیران و معلمان (مدل چند وجهی غنی سازی فرهنگ آموزش)

□ تألیف: بهمن حوریزاد

□ ناشر: لوح زرین

□ حروف چینی و صفحه آرایی: لیلیا چوبینی

□ طرح جلد: سید طاهر حسینی نژاد

□ نوبت چاپ: اول، ۱۳۸۵

□ شمارگان: ۲۰۰۰

□ بها: ۲۵۰۰ تومان

□ لیتوگرافی: واصف. چاپ: درخشان

□ نشانی ناشر: خیابان کارگر شمالی - خیابان نصرت - پلاک ۲۵۰ - واحد ۱۶

□ تلفن: ۶۶۹۴۹۱۴۷ - ۶۶۴۲۷۰۵۳

□ کلیه ی حقوق نشر محفوظ است.

جلد دوم

۱۱	 مقدمه
۱۹	 فصل ششم: روش‌های پرورش خلاقیت
۲۰	 سؤال‌ها و تمرین‌هایی برای خلاقیت بیش‌تر شما
۲۱	 مقدمه
۲۲	 محیط مساعد برای رشد خلاقیت
۲۵	 روش پروژه
۲۷	 روش بارش مغزی
۳۴	 روش فهرست صفات
۳۵	 روش ارتباط اجباری
۳۷	 روش سؤالات ایده برانگیز
۴۳	 تکنیک چرا
۴۵	 روش بدیعه‌پردازی
۴۹	 سؤالات خلاق
۵۱	 تکالیف خلاق
۵۴	 تکالیف خلاق در اردوگاه خلاقیت
۵۶	 تکالیف با راه‌حل‌های خلاق
۵۷	 مسایل خلاق

۵۹	آموزش هنر و ورزش، راهکار مؤثر پرورش خلاقیت
۶۱	نمونه‌ای از راهبردهای عملی پرورش خلاقیت
۷۳	چگونه کلاسی خلاقیت را پرورش می‌دهد؟
۷۳	تدزیس برای پرورش خلاقیت
۷۵	چکیده‌ی چند پژوهش درباره‌ی خلاقیت
۸۱	فهرست منابع فصل
۸۳	فصل هفتم: رویکرد یادگیری پروژه محور
۸۴	مسایلی برای تفکر بیش‌تر
۸۵	مقدمه
۸۶	هدف‌های رویکرد یادگیری پروژه محور
۹۶	برنامه‌ریزی کار پروژه‌ای
۱۰۰	سازماندهی برنامه
۱۰۱	اجزای برنامه‌ی پروژه
۱۰۳	برنامه‌ریزی برای بهره‌برداری از دستاوردهای پروژه
۱۰۴	ارزشیابی پروژه
۱۱۶	فهرست منابع فصل
۱۱۷	فصل هشتم: رویکرد برنامه‌ریزی بین رشته‌ای، تلفیق محتوا و مهارت
۱۱۸	سؤال‌هایی برای بحث و تفکر
۱۱۹	مقدمه
۱۲۱	تفکر در هم تنیدگی محتوا و مهارت‌ها
۱۲۴	کدام مهارت انتخاب شود؟
۱۳۰	یک نمونه تلفیق
۱۳۳	فهرست منابع فصل
۱۳۵	فصل نهم: رویکرد یادگیری مبتنی بر فناوری اطلاعات و ارتباطات (ict)
۱۳۶	سؤال‌هایی برای بحث و تفکر

۱۳۷	مقدمه
۱۳۹	کاربرد ICT در غنی‌سازی فرایند یاددهی - یادگیری
۱۴۰	یادگیرنده در یادگیری الکترونیکی
۱۴۱	نقش‌های جدید معلمان و دانش‌آموزان
۱۴۱	تربیت و پشتیبانی کادر آموزشی
۱۴۲	آزمایشگاه‌های مجازی شبیه‌سازها
۱۴۳	امتحانات و ارزشیابی یادگیری
۱۴۴	یادگیری مشارکتی
۱۵۳	بازبینی و ارزیابی واحد یادگیری طراحی شده
۱۵۵	پروژه‌ی کامپیوتری کردن آموزش و پرورش ایران
۱۵۶	ایجاد زیرساخت‌های مورد نیاز
۱۵۷	توانمندسازی
۱۵۸	تولید محتوای آموزشی مبتنی بر فناوری اطلاعات
۱۶۱	نرم‌افزار نمایش چند رسانه‌ای
۱۶۳	فهرست منابع فصل
۱۶۵	فصل دهم: غنی‌سازی فرهنگ آموزش
۱۶۷	سؤال‌هایی برای تفکر و بحث در گروه
۱۶۸	مقدمه
۱۷۰	برخی از مهم‌ترین فنون توجه و تأکید بر غنی‌سازی فرایند یاددهی - یادگیری
۱۷۰	تأکید بر فهم مسئله
۱۷۰	فرصت جست‌وجوی راه‌حل‌های دیگر مسئله
۱۷۲	فعالیت‌های اکتشافی و یادگیری پروژه محور
۱۷۴	فعالیت‌های آموزشی گروهی
۱۷۶	مباحثه
۱۷۸	طرح سؤال از دانش‌آموزان

۱۷۸.....	بهره‌گیری از اشتباه.....
۱۷۹.....	شادابی و فعال بودن.....
۱۸۰.....	پرورش شخصیت.....
۱۸۵.....	خلاقیت.....
۱۸۵.....	ضرورت‌های محتوای برنامه‌ی درسی مبتنی بر خلاقیت.....
۱۹۱.....	ویژگی‌های محتوای برنامه‌ی درسی مبتنی بر خلاقیت.....
۱۹۲.....	بهره‌گیری از وسایل آموزشی.....
۲۰۰.....	رویکرد انتخابی برنامه‌ی غنی‌سازی.....
۲۰۰.....	ماهیت محتوا.....
۲۰۰.....	توسعه‌ی محتوا.....
۲۰۱.....	محتوای غنی و چالش برانگیز.....
۲۰۲.....	انسجام محتوا.....
۲۰۳.....	غنی‌سازی و وظایف معلمان.....
۲۰۴.....	آن‌چه که مدیران و معلمان برای غنی‌سازی فرهنگ آموزش.....
۲۰۶.....	فهرست منابع فصل.....
۲۰۷.....	فصل یازدهم: ارزشیابی یادگیری.....
۲۰۸.....	مقدمه.....
۲۰۹.....	نگاهی نو به ارزشیابی.....
۲۰۹.....	مراحل و فرایند ارزشیابی.....
۲۱۳.....	ارزشیابی پویا و معتبر.....
۲۱۵.....	تفاوت‌های ارزشیابی مستمر یا فرایند مدار.....
۲۱۶.....	اصول مهم و زیربنایی در ارزشیابی پیشرفت تحصیلی.....
۲۲۰.....	غنی‌سازی فرایند ارزشیابی.....
۲۲۱.....	روش‌های ارزشیابی.....
۲۲۱.....	روش ارزشیابی مشاهده‌ای، تعریف، ویژگی‌ها، ابزار اندازه‌گیری، روش نمره‌گذاری.....

۲۲۵	روش ارزشیابی پروژه‌ای
۲۲۶	یاری رساندن به دانش‌آموزان
۲۲۸	ارزیابی طرح‌ها و فعالیت‌ها
۲۳۱	راهنمای ارزیابی خاطره‌نویسی
۲۳۲	راهنمای ارزیابی طرح روزنامه
۲۳۳	خود ارزشیابی و ارزشیابی هم‌کلاسان
۲۳۴	خود ارزیابی
۲۳۵	چگونه دانش‌آموزان را برای هم‌سالان ارزیابی آماده کنیم؟
۲۳۵	چگونه دانش‌آموزان را برای خود ارزیابی آماده کنیم؟
۲۳۷	یک نمونه مقیاس ارزشیابی نوشتن خلاق
۲۳۸	مقیاس ارزشیابی نوشتن خلاق
۲۳۹	مقیاس رفتاری خلاقیت
۲۴۲	ارزشیابی از طریق مجموعه‌ای که معرف بهترین کارکرد است
۲۴۵	معیارهای ارزشیابی پوشه‌ی کار
۲۴۶	به‌کارگیری راهنمای ارزشیابی
۲۴۹	چند نمونه چک‌لیست
۲۵۴	نقش ارزشیابی در تحول خلاقیت
۲۵۶	فهرست منابع فصل

خداوند متعال را سپاس‌گزارم که کتاب «بینشی نو در غنی‌سازی مدرسه»، مورد استقبال کم‌نظیر جامعه‌ی آموزش و پرورش کشور قرار گرفته است. امیدواری، نشاط و تلاش جامعه‌ی مدیران و معلمان مدارس کشور برای بهبود کیفیت آموزش و پرورش، ستودنی است.

آموزش و پرورش یک کوشش اخلاقی است و یک مؤسسه‌ی ارزشی محسوب می‌شود. جامعه انتظار دارد یادگیری بهبود یابد، مدارس، ارزش‌ها را به کودکان، نوجوانان و جوانان آموزش دهد و عشق به یادگیری، همکاری در ارتباطات روزانه، مهارت در کسب دانش و بینش و مهارت‌های زندگی و تفکر خلاق را مورد تأکید قرار دهد. چالش پیدا کردن راه‌هایی برای غنی‌سازی فرهنگ آموزش در مدارس و کلاس‌های درس و افزایش میزان تحقق هدف‌های آموزش و پرورش، سرمایه‌گذاری مهمی است که باید بدان پرداخت.

تأکید آموزش و پرورش قرن بیست‌ویکم باید به‌جای تدریس، بر یادگیری متمرکز شود، بنابراین لازم است تغییرات عمده‌ای در برنامه‌های آموزشی و درسی به‌وجود آید و یادگیری جای خود را به تشویق دانش‌آموزان بر پرورش تفکر منطقی و علمی و کسب مهارت‌های تحلیل و چاره‌جویی، بدهد.

باور داریم که بهبود کیفیت یادگیری اتفاقی نخواهد بود، یقیناً هر گونه بهبود کیفیتی مستلزم تلاش عالمانه و عاقلانه (برنامه‌ریزی) خواهد بود. این برنامه باید با رویکردی جامع و فراگیر و مبتنی بر تفکر نظام‌مند، طراحی و اجرا شود.

کتاب حاضر مجموعه‌ای از الگوها و رویکردهای یاددهی - یادگیری نیست، بلکه کوششی است برای غنی‌سازی فرهنگ آموزش معلمان، مدیران، کارشناسان و کلیه‌ی کسانی که درگیر با مسایل یاددهی - یادگیری هستند.

مراد از غنی‌سازی فرهنگ آموزش، وارد کردن فعالیت‌ها و تجارب یاددهی - یادگیری اکتشافی و خلاقانه، فعالیت‌های گروهی و پروژه‌ای و... در فرآیند یاددهی - یادگیری است. توجه و تأکید بر پرورش کل شخصیت، تأکید بر یادگیری ارزش‌های فرهنگی، اعتقادی و

اجتماعی، حفظ روحیه‌ی شادابی و فعال بودن، یادگیری و رشد مهارت‌های ارتباطی و زندگی گروهی، خلاقیت و بالا بردن ظرفیت‌های مغزی و انسانی، خوداندیشی و خودارزیابی، کانون توجه غنی‌سازی فرهنگ آموزش است. ما بر این باوریم که معلمان و مدیران مدارس، علاقه‌مند به غنی‌سازی و بهبود کیفیت مدرسه و کلاس‌های درس خود هستند و علاقه‌مندند برای توسعه و گسترش مهارت‌های خود با آموزش‌های اثربخش، مورد حمایت قرار گیرند.

پروژه‌ی «غنی‌سازی مدرسه برای رشد»^(۱) این فرصت را برای ما فراهم آورد که با بهره‌گیری از رویکرد پژوهش مشارکتی کارکنان مدرسه، نوارهای ویدیویی از تدریس کارکنان مدارس تهیه شد. مشاهده‌ی این نوارهای ویدیویی توسط معلمان کمک بزرگی به درک درست فرهنگ آموزش ما در کلاس‌های درس کرد.

ما دریافتیم که معلمان ما چه توانمندی‌هایی دارند و باورمان شد که بر فراز قابلیت‌های معلمان، به غنی‌سازی فرهنگ آموزش بپردازیم. در واقع دقت در فرآیند تدریس معلمان، این امکان را فراهم ساخت تا به راهکارهای غنی‌سازی فرهنگ آموزش در کلاس‌های درس دسترسی پیدا کنیم.

اطلاعات به‌دست آمده، نگرش ما را تغییر داد و این نگرش را تقویت کرد که غنی‌سازی فرهنگ آموزش شدنی است، فقط کافی است، توانایی‌های مدیران مدارس و کارکنان آن را باور داشته باشیم.

آنچه در حال حاضر باید کشف شود، پیدا کردن راهایی برای فراهم آوردن آن نوع فرصت‌های یادگیری است که دانش‌آموزان به منظور رسیدن به هدف‌های آموزش و پرورش در هر دوره‌ی تحصیلی به آن‌ها نیاز دارند. افزایش میزان تحقق هدف‌های آموزشی و

۱- برای آشنایی بیش‌تر با پروژه‌ی غنی‌سازی مدرسه برای رشد به کتاب بینشی نو در غنی‌سازی مدرسه، تألیف

نگارنده، از انتشارات لوح زرین، چاپ ششم، مراجعه نمایید.

پرورشی مستلزم آن است که آن چه هم‌اکنون در مدارس و کلاس‌های درس جریان دارد، مطلوبیت بیش‌تری پیدا کند.

آن چه را که دریافتیم این بود که در مدارس ما علاقه‌ی فزاینده‌ی کارکنان مدارس و اولیای دانش‌آموزان به کیفیت فرآیند یاددهی - یادگیری، در حال شکل گرفتن است. به نظر ما این علاقه‌ی رو به رشد، یکی از چشم‌گیرترین و امیدبخش‌ترین پیشرفت‌های آموزش و پرورش کشور را نوید می‌دهد.

وقتی که برای اولین بار تفکر غنی‌سازی را با راهنمایی‌های زنده‌یاد مهندس جعفر علاقه‌مندان، ریاست وقت سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی در یک مدرسه‌ی ابتدایی شهر تهران به عمل تبدیل کردیم، بسیاری از نگرش‌ها بازسازی شد و با برداشتن گام‌های کوچک، اما حساب شده، باورمان شد، بهبود کیفیت شدنی است. آموزش کارکنان برای بالا بردن ظرفیت‌ها و توانایی‌ها، انجام مطالعات آسیب‌شناسی علمی - عملی و جست‌وجوی راه کارهای غنی‌سازی مدرسه برای رشد به صورت خودجوش از دل و درون مدرسه جوشید و به عمل درآمد. ورود مفاهیمی جدید مثل، غنی‌سازی، آسیب‌شناسی، خلاقیت، مشارکت و موفقیت، چهره و رنگ‌مایه مدرسه را تغییر داد، همه به فکر پژوهش مشارکتی و مطالعات بالینی افتادند.

مطالعات آسیب‌شناسی در مدرسه و آموزش و پرورش، دقیقاً نوید روشن کردن مسایل، شفافیت مشکلات و پیچیدگی‌ها و غنی‌سازی آموزش و پرورش را می‌دهد.

باور و عقیده‌ی ارزشمندی که در این مطالعات تقویت شد، این بود که: آموزش و پرورش کشور نیازمند کار بالینی است و نیاز به نظریه‌پردازی و مدل‌سازی دارد.

همگی ما تصدیق می‌کنیم که آموزش و توسعه‌ی نگرش، دانش و توانمندی‌های کارکنان مدارس بخش مهمی از اجرای طرح غنی‌سازی مدرسه را تشکیل می‌دهد. مدیران و معلمان

باورشان شده بود که کارگاه آموزشی علمی - کاربردی چند ساعته در مدرسه‌شان برای برداشتن یک قدم به سوی بهبود کیفیت و رشد، بهتر از نصایح فیلسوف مآبانه‌ی سمینارها در طی چند روز بود.

آن‌چه که در فرآیند طراحی، اجرا و ارزیابی پروژه‌ی «غنی‌سازی مدرسه برای رشد» بیش از دیگر محورها اولویت اول را به خود اختصاص داد، غنی‌سازی معلم و فرهنگ آموزش مدرسه بود. چرا که معلم دارای نقشی محوری است و اوست که کارگزار اصلی آموزش و پرورش است و تحقق هدف‌های نظام آموزش و پرورش وابسته به اوست. در واقع، تعامل چهره به چهره‌ی معلم با دانش‌آموزان است که وی را در موقعیت ممتاز و منحصر به فردی قرار می‌دهد.

اغلب در طی زمان اجرا مشکلاتی پیش می‌آمد و اتفاقاتی می‌افتاد که غیر منتظره و غیر قابل پیش‌بینی بود، جلسات مکرر کارکنان مدرسه، هم‌گرایی اعضا را در پی داشت، جلسات نه تنها وسیله‌ای برای بیان و ابراز مشکلات بود، بلکه فرصتی برای اعضا ایجاد می‌کرد تا اطلاعات و تجربیات و عقاید خود را رد و بدل کنند و هم‌دیگر را مورد تشویق و حمایت قرار دهند.

پیدا کردن زمان برای جلسات کارگاه‌های آموزشی و پژوهش‌های مشارکتی کارکنان کار ساده‌ای نبود، برخی مدارس به راحتی اقدام کردند و برخی به سختی این کار را انجام می‌دادند، جایی که جلسات نامنظم و نامرتب بود، روحیه نیز پایین بود.

در فرآیند اجرای طرح، زمان و انرژی زیادی برای تولید مواد آموزشی، هماهنگی مدرسان کارگاه‌های آموزشی، برگزاری کارگاه‌ها، جمع‌بندی یافته‌های مطالعات آسیب‌شناسی، پژوهش مشارکتی کارکنان مدرسه (طراحی، اجرا)، ارزیابی تدریس‌های معلمان، بررسی مشاهدات ناظرین، بررسی نوارهای ویدیویی، اصلاح و تکمیل طرح‌ها، هدف‌گزینی و برنامه‌ریزی رشد

مدرسه، صرف شد، این طرح با همکاری و هم‌دلی تمام به‌خوبی اجرا شد و پیش رفت و به هدف‌های خود دست یافت و در سال سوم (یک سال طرح اولیه، دو سال طرح ۳۸ مدرسه) در سطح ۱۰ استان مورد تأیید قرار گرفت.

صرف خواندن کتاب فایده‌ی بسیار کمی خواهد داشت، اما کسانی که مهارت‌های غنی‌سازی را با پشت‌کار و به شکلی خلاق، در تدریس روزمره‌ی خود به کار می‌برند، متوجه تحوّل مهمی در میزان و کیفیت موفقیتشان در تدریس خواهند شد.

ما در تدریس دقیق مهارت‌های غنی‌سازی، احساس صلاحیت بیش‌تری می‌کنیم، زیرا آن‌ها را به راحتی به‌دست نیاورده‌ایم، ما نیز با بسیاری از بن‌بست‌ها مبارزه کرده‌ایم، آموخته‌هایمان را به کار بستیم، آموزش دادیم و در موردشان مطلب نوشتیم. به همین خاطر است که اکنون می‌توانیم شما را در غلبه بر بسیاری از مشکل‌های مربوط به فراگیری و کاربرد این مهارت‌ها کمک کنیم.

اگر کار نویسندگی کتاب در زمینه‌ی فرهنگ آموزش و راهکارهای غنی‌سازی را با شتاب زیاد و در مدت زمان کمی آغاز می‌کردیم، این قدر بر سر اثربخشی آن‌ها اطمینان نمی‌دادیم، ولی این صفحات را با اطمینان از این نکته می‌نویسیم که مطالب آن برای خواننده‌ای که آن‌ها را به کار می‌گیرد، بسیار سودمند خواهد بود. چرا که از سال‌های پیش که تدریس دروس تخصصی رشته‌ی علوم تربیتی و مشاوره را در دانشگاه‌های مختلف آغاز کردیم، و اکنون که بیش از هزار و پانصد کارگاه آموزشی برای مدیران سطوح مختلف آموزش و پرورش، اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و مراکز تربیت معلم، معلمان و اولیای دانش‌آموزان برگزار کرده‌ام، این مهارت‌ها را در طول زمان و همراه با تأمل و تفکر نگارش می‌کنم.

شرکت کنندگان در کارگاه‌های آموزشی در پایان هر کارگاه با صراحت اعلام کرده‌اند که رویکردهای جدید در کلاس آن‌ها موفق بوده است و زندگی شغلی خود و تحصیلی

دانش‌آموزان و دانشجویانشان را تا حد زیادی غنی‌تر کرده است. همگی آن‌ها دستاوردهای این کارگاه‌ها را در مقایسه با سایر جلسات آموزشی، کاربردی‌تر و بسیار اثربخش ارزشیابی کرده‌اند.

در برگزاری کارگاه‌های آموزشی، مشارکت معلمان مجرب که خود روش‌های جدید را در کلاس‌های خود اجرا می‌کردند و بازخورد می‌دادند بسیار ارزشمند بود. همکاری و مشارکت ما با یک‌دیگر در اداره‌ی کلاس، به گونه‌ای بود که شرکت‌کنندگان در پایان کارگاه اظهار می‌داشتند، امروز در کارگاه، الگوی مشارکت را عملاً دیدیم و تجربه کردیم و این برای ما فوق‌العاده بود.

کافی است شما هم برای خودتان همکاری را انتخاب کنید و با یک‌دیگر در طراحی، اجرا و ارزیابی تدریس، مشارکت کنید.

کتاب حاضر را که با سیری در درون دانش و تجربیات خود و بررسی چگونگی غنی‌سازی فرهنگ آموزش در تعامل با دیگران آغاز کرده‌ایم، تفکرات، پژوهش‌ها، آموزش‌ها و نوشته‌های دیگران، هم‌چون زنده‌یاد مهندس جعفر علاقه‌مندان، دکتر محمدرضا سرکار آرانی و کارگاه‌های آموزشی گروه مشاوران نوآوری آموزشی (خانم‌ها، حائری‌زاده و محمدحسین و قاسم خان) تقویت کرده است.

هم‌چنین باید از دانشجویان کلاس‌ها و کارگاه‌های آموزشی مختلف نیز که در افزایش درک ما سهم زیادی داشته‌اند، به‌طور ویژه تشکر و قدردانی کنم. همراه با تلاش آن‌ها برای غنی‌سازی فرهنگ آموزش، ما نیز به راه‌های ساده‌تر آموزش این مهارت‌ها دست یافته‌ایم و همراه با کوشش و تعامل با آن‌ها، ضعف‌های نظریه‌ها و روش‌ها را کشف کرده‌ایم و بسیاری از مثال‌های موجود در کتاب از تجارب آنان سرچشمه می‌گیرد.

کتاب در دو جلد مشتمل بر یازده فصل منتشر خواهد شد. هر فصل ضمن استقلال و کامل بودن به فصول دیگر کتاب مرتبط است و مجموعه‌ی آن‌هاست که پازل غنی‌سازی را تکمیل

می‌کند. بنابراین توصیه می‌شود مدیران و معلمان محترم با مطالعه و بهره‌گیری از محتوای دو مجلد به غنی‌سازی فرهنگ آموزش و برنامه‌ریزی رشد و بهبود عملکرد مدرسه‌ای خود اقدام کنند.

در خاتمه باید عرض کنم، بیش‌تر کارهایی که باید انجام شود، مثل بهبود نظام آموزشی، شرایط بهتری برای زندگی فراهم خواهد کرد و فضای مدرسه‌ای که بهبود یادگیری اولین و مهم‌ترین دغدغه‌ی مدیریت و کارکنان باشد، لذت‌بخش‌تر خواهد شد.

و باید بدانیم که دست زدن به راه‌حل‌های ضروری مثل غنی‌سازی فرهنگ آموزشی، ناملایمات کوچکی ایجاد می‌کند، سر باز زدن از این راه‌حل‌های کوچک، به مصائب و دشواری‌های بزرگی در آینده منجر خواهد شد.

و یادمان باشد مشکل ما این نیست که راه‌حل‌های مسایل ما دشوارند، مشکل بزرگ ما این است که بدانیم مسایلی داریم که باید راه‌های حل آن را بیابیم. اگر این مطلب درک نشود، هیچ کاری انجام نخواهد شد.

معنای غنی‌سازی فرهنگ آموزش، خود حرکت، یعنی غنی‌سازی است و غنی‌سازی فقط یک تعریف دارد: آن را باید باور کرد.

لازم می‌دانیم از انتشارات وزین لوح زرین به‌خاطر مساعدت‌ها و چاپ و انتشار این اثر، صمیمانه تشکر نماییم. هم‌چنین از خانم لیلا چوبینی برای زحمات حروفچینی و صفحه‌آرایی و از آقای سیدظاهر حسینی‌نژاد برای طراحی جلد کتاب تشکر و قدردانی نماییم. اطمینان داریم از طریق انتشار اندیشه‌ها و تأملات، ساختارهای فرهنگی لازم برای حرکت به سمت غنی‌سازی و بهبود کیفیت آموزش و پرورش تشکیل شده و موجبات رشد و توسعه‌ی آموزش و پرورش کشور را فراهم خواهیم ساخت.

بهمن حوریزاد

اسفند ۱۳۸۴